

Iva Schach: Můj život

Vážený pane předsedo, vážení hosté!

Jmenuji se Iva Schachová-Miechtnerová a narodila jsem se v Praze. Na svou celoživotní dráhu mě přivedla má první učitelka, která mě nazývala „naši malířskou“. Vzpomněla jsem si na ní, když jsem si měla vybrat střední školu, jelikož jako ženě mi prý stačí maturita, pak se vdát a mít rodinu. Měla jsem totiž bratra se kterým byly velkolepé plány. Udělala jsem zkoušku na střední uměleckoprůmyslové škole u profesora Pípala oddělení užijte grafiky. Byl to výborný pedagog a žáci ho milovali. Maturovala jsem s vyznamenáním v roce 1962, přestože jsem týden před maturitou zúčastnila olympijské přípravy v lehké atletice. Jsouc si vědoma svého poslání, přihlásila jsem se na konkurz ministerstva potravinářského průmyslu pro nově se utvářející celostátní výtvarné středisko. Konkurs jsem udělala společně se 3 grafiky. Navrhovali jsme obaly na potraviny. Naše návrhy procházeli dvěma výtvarnými komisemi. Některé mé návrhy byly oceněny coby nejlepší obal roku. Přes výzvy jsme ale do komunistické strany nevstoupili.

V roce 1965, kdy se v rámci uvolňování politiky otevřely hranice na západ, rodiče se rozhodli navštívit tetičku, která stále psala z Vídně, že málo vidí, abychom jí přijeli navštívit.

Tak jsme se prvního máje 1965 rozjeli do Vídně. Byla jsem velmi překvapena.

Připadala jsem si jako v románu Výlety pana Broučka... ale do minulého století. Bylo to pouze 10 let po osvobození Rakouska. My byli v té době daleko modernější co se týče výtvarné tvorby, jen ta technika chyběla.

Napadla mě myšlenka na zkušenou s tím, že se naučím německy, což bylo “muš” mojí matky, která byla překladatelka do němčiny.

Zeptala jsem se tetičky, jestli bych u ní mohla bydlet a zažádala jsem si o jednoroční praxi. Byla jsem výborná pracovnice a povolení jsem obdržela.

27.10.65 jsem s matkou odjela do Vídně. Matka se samozřejmě vrátila. Hned ve vlaku jsme se seznámili, s majitelem aranžérské firmy, vídeňským Čechem,

který mě hned přijal. Navrhovala jsem pro něj dekorace, ale když jsem zjistila, že se s jeho almužen nedá žít, že mě ani nepřihlásil jako zaměstnankyni, vzala jsem místo pomocné grafičky u obchodního domu STAFA.

S mojí němčinou to ale bylo špatné. Tetička byla ráda, že se s někým může bavit česky, ale stala se bohužel obětí bytového podvodu a rozhodla se odstěhovat k neteři do Innsbrucku. A já jsem zůstala sama. Byla jsem sice ráda že mohu rozhodovat sama o svých věcech, ale neznalost řeči byl hendikep. Vzala jsem své výtvarné práce a s pomocí překladatele jsem se šla

představit profesorovi na akademii užitých umění. Pan profesor mi řekl, abych přišla v říjnu. Ptala jsem se, kdy jsou zkoušky. Řekl je to dělat nemusím.

Řekla jsem, že neumím německy. Řekl, že to nevádí. A tak jsem byla přijata. Byla jsem ale nucená zažádat o stipendium, což jsem také dostala. Pak jsem odjela do Prahy si zažádat o povolení ke studiu, co jsem obdržela na jeden rok. Dále jsem si musela najít ubytování. Studentské koleje byly tak drahé že by mi se stipendia nic nezbylo, ale byla jedna možnost pro sociální případy a to v katolickém klášteře kde mě přijali, i když jsem tam byla snad jako jediná vysokoškolačka.

Nemohu říci, že to bylo pro mne lehké. Neměla jsem nikoho, kdo by mi v čemkoli poradil a teoretické předměty stále přibývaly. Začala jsem se stýkat s českou komunitou: Sokol, Orel, ochotníci ve Volkstheatru, i programy jsem pro ně dělala, ale musela jsem přestat, jelikož jsem potřebovala německou konverzaci a musela jsem se učit. Byla jsem ve Vídni snad jedna z prvních z komunistického Československa. V té době začal příliv Jugoslávců do Rakouska a lidi se k nim opravdu nechovali dobře. Na obchodech byly cedule „cizince nepřijímáme“ apod. Vyžadovala jsem od mých návštěv, aby na ulici a v domě nemluvili hlasitě česky. Lidé nerozeznávali češtinu od srbochorvatštiny. Vídeňští Češi byli naopak milý, pamatovali Masaryka. Ale v naší uprchlické vlně byli lidé různého charakteru i dobrodruzi. Byla jsem vyčerpána což se objevilo na mém zdraví.

Po roce mě navštívil otec a navrhl mi abych jela domů a já jsem mu byla vděčná. Ve škole jsem zažádala o přerušování studia ze zdravotních důvodů, ale potajmu jsem si slibovala, že už se do Vídně nevrátím. Doma jsem se pokusila pokračovat ve studiu na UMPRUM u profesora národního umělce Františka Muziky. Profesor mě přijal bez zkoušky, ale panu rektorovi se západní studium nelíbilo. On totiž vyučoval Marxismus-Leninismus a tak jsem musela dělat dodatečné zkoušky, které jsem udělala, ale po čase přišel na to, že vídeňská akademie mě nenostifikuje a že bych musela začít znova. Zkoušela jsem to též v Lipsku, rovněž v Berlíně, abych využila částečné znalosti němčiny, ale když jsem viděla všude jen politickou reklamu a věčné Leninovi profily, tak jsem to vzdala. Začala jsem pro svaz výtvarných umělců pracovat na volné noze a jako rekvizitářka v Realistickém divadle a též jako oddílová trenérka krasobruslení v Ústí nad Labem.

Byla jsem zrovna v Ústí nad Labem, když mě v noci vzbudil rachot tanků. Bylo všemu konec. Když jsem přicházela Hlávkův most, stáli po pravé straně tanky jeden vedle druhého s hlavními na nás. Uvědomila jsem si, že stačí maličkost a spustí kanonádu. Volala mě kamarádka, že rodiče chtějí, aby z Prahy odjela k nim a abych jela s ní.

Když pak nejhorší pominulo, říkala jsem kamarádce, jestli se nechce podívat do Vídně, chtěla jsem si jet pro zavazadla, které jsem si nechala u známé. Dělal jsem kamarádce průvodkyni Vídní a když jsme šli kolem ministerstva školství, zaváhala jsem a zeptala jsem se na stipendium. Bylo mi nabídnuto takové že jsem neodolala. Řekla jsem kamarádce, aby vyřídila rodičům že přijedu později, jelikož si musím vyřídit formality. Dodatečně jsem se dozvěděla že prý papež poslal stipendium pro Čechy. Pan profesor mě přivítal zpět. Ale ve Vídni se leccos změnilo. Přestali mě vyčítat sudetští Němci, že jsme je vyhodili. Neodpovídali s úšklebkem "Ostblock", když jsem řekla, že jsem z Prahy. Hodně lidí s námi sympatizovali, hlavně mládež, byli jsme pro ně hrdinové. Můj budoucí manžel byl mezi nimi. Snažil se mi nezištně pomáhat,

nechtěl abych mu utekla, chtěl abych dodělala školu, že se pak vezmeme. V tom byl ale háček. Politická situace se opět změnila a já nedostala poslední rok povolení ke studiu. Nebudu popisovat komplikace, když jsem dělala diplomovou zkoušku. Nakonec, po zažádání o vystěhování kvůli svatbě, vše dopadlo dobře – svatba byla na Staroměstské radnici v Praze. Manžel mě doporučil, abych pracovala na volné noze, že on vzal stálé zaměstnání. Nechci se rozšiřovat o mých zkušenostech ze svobodného povolání ve Vídni. I vysoká škola mě zklamala. Jednoho dne mi profesor totiž řekl že mě vzali a abych jim něco ukázala a já se chtěla naučit něco od nich. Při návštěvě mého bývalého profesora Pípala v Praze jsem dostala doporučení na ředitelku vídeňské Künstlerische Volkshochschule, paní profesorku Gerdu Matejku-Felden, zakladatelku této školy. Ona jezdila do socialistických zemí a vystavovala jejich umění ve své škole. Paní profesorka mi hned nabídla spolupráci coby její asistentka a posléze jsem dostala vlastní učební kurzy grafiky s certifikátem a vyučuji tam již 45 let.

Dále jsem kolem roku 1980 začala se zájezdy do Čech za Lidovým uměním. Rakousko totiž nemá lidové tradice v malování velikonočních kraslic. Začala jsem nejprve s kurzy batikovaných kraslic kde mě objevila vedoucí kurzu dolnorakouské společnosti pro lidovou tvorbu, které jsem nabídla návštěvu výborných maléřeček na Moravě, které jsem znala. Cesty se ujmuly, byly jedno, dvou až třídní. Často se nedostalo na všechny zájemce, tak jsme cestu až třikrát opakovali. Já vyhledávala lidové umělce po celé republice, jezdili jsme až do Polska a Lužického Srbska na tematické zájezdy například: “Sklářství severních Čech”, “Řezbářství Pobeskydí” apod. Při večerním programu na Slovensku mě jednou překvapila krajská kulturní vedoucí z Trenčína paní Lehotská, která mi přijela poděkovat, že jim propaguji lidovou tvorbu, to mě velmi potěšilo. Začali jsme v době komunismu a lidový umělci se báli nám prodat kraslici, aby je někdo neudal. Já těžko hledala ubytování, často jsem udělala exkurzi lázní s večeří a noclehem. Po 20 letech dostala

vedoucí doktorka Samerová jako první rakouské vyznamenání za nevýdělečnou činnost, mě uvedla jen coby překladatelku.

Manželův zájem o Českou republiku pokračoval, ale česky se bohužel nikdy nenaučil. Dcera se mnou od začátku mluvila česky a s manželem německy. Když přišla v úvahu škola, nebylo mu proti mysli dát do české školky, obecné i vyšší. Gymnázium ještě nebylo, tak si maturitu češtiny později udělala privátně. Za těchto 20 let Rakousko zvýšilo životní úroveň. U nás byla stagnace. Potřebovala jsem stále zaměstnání. Přes opětované žádosti o jakékoliv zaměstnání na české škole jsem neuspěla, tudíž jsem musela vzít zaměstnání na rakouské škole, co by pečovatelka dětí.

Psal se rok 1989. Konečně svoboda, euforie byla velká skoro každý chtěl něco podnikat. Češi poznali Václava Havla a ve Vídni mě známý na setkání oznamoval že Praha je krásná, jako kdyby dříve krásná nebyla. Vzpomněla jsem si na mého dědečka, který v Praze založil Pražské dělnické pekárny. Nechala jsem se euforií nakazit. Lákala mě myšlenka také něco založit. Protože má profese je učit dospělé kreslit a malovat napadlo mě to zkombinovat se svojí expertizou jakožto turistická průvodkyně, a tak jsem v roce 1992 uspořádala první Mezinárodní letní akademii Bohemia v Sázavě. V té době v České republice ještě nebyla vybudovaná turistická infrastruktura, takže jsme první roky na Sázavě byli ubytováni ve sklářském učilišti. Rakouští umělci byli nadšení že mohou cestovat do míst které pro ně ještě byli úplně neznámé. Později jsem našla ubytovnu v Praze na Bílé hoře. Časem se bohužel přihlašovalo čím dál tím víc zájemců, co se zajímalo více o Prahu než o malování. Proto jsme letní akademii nakonec přesunuli do krásného městečka Kostelec nad Černými lesy do zámku, což se samozřejmě moc líbí a je tam na jedné straně dost klidu na tvorbu a na druhé straně je blízko Prahy, kam si žáci pro změnu mohou vyjet na výlet. Celkově mezinárodní letní akademii konáme již 30 let.

Dne 1.1.2001 jsem převzala galerii U modrého páva v takzvané umělecké

čtvrťi Spittelberg v blízkosti velkých muzeí, s tím úmyslem, abych mohla vystavovat české umění. Manžel v tu dobu šel do důchodu, a tak měl radost, že se může více věnovat literární a výtvarné činnosti. Začali jsme výstavou pávů, které malovaly děti obecné školy, s kterými jsem pracovala. Manžel organizoval literární čtení. V roce 2015 pověsil svou poslední výstavu, ale vernisáže už se nedožil. Nyní mi pomáhá moje dcera s reklamou. Do dnešního dne jsme organizovali 196 výstav skupinových i jednotlivců v této galerii. Z toho 40 českých výtvarníků, někteří vystavovali vícekrát. Dále 20 výstav českých kraslic a 22 výstav českých vánočních jesliček. Z výstav v ostatních prostorách bych chtěla zmínit "25. jubilejní výstavu mezinárodní letní akademie Bohemia" v prostorách Allgemeines Krankenhaus, největší vídeňské nemocnice se 120 obrazy.

Chtěla bych poděkovat českému velvyslanectví za umožnění velkých jubilejních výstav k 5. a 20. výročí mezinárodní letní akademie Bohemia. Jmenovitě děkuji panu velvyslanci Rudolfovi Jindrákovi, který uděloval českým výtvarníkům záštitu a účastnil se osobně vernisáží. Dále panu velvyslanci doktoru Janu Koukalovi a Selchterovi. Cítím se zavázána České i Rakouské republice, že mi umožnily studium a snažím se vše vynahradiť. Dále bych chtěla poděkovat mým spolupracovníkům letní akademie Bohemia: mému zesnulému manželovi Horstu Miechtnerovi, mé dceři Gabriele Miechtnerové, Luize Stavevě, Kláře Šteinerové a Gabriele Jakeličové. Děkuji též senátu parlamentu České republiky za pozvání k této konferenci a za vaši trpělivost.